

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI	32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARINING ROLI.....	47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI	53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizayov Murodbek Madiyarovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR.....	59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI	64
Namazov Gafur Shokulovich	
BALIQCILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI	69
Beglayev Uchqun Xurramovich	
KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOYIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI	75
Musulmonova Shahlo Nasriddinova	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	81
Artikova R.A.	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILIYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	88
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN.....	93
Axliddin Aroptdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	99
Айматова Фарида Хуразовна	
KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li	
DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	113
Xakimov Zafar Ibragimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	118
Tadjimierzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	124
Muhammadieva Nodira	
SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA).....	131
Santjar Abdumurodovich Sattorov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI	144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna	
MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOIYILLARI VA MEKANIZMLARI	152
Alikulov Samar Abdurashidovich	
TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI	159
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI	165
Ruziyeva Barno Yadgarovna	
ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ	172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
MAJBURIY IJRO HARAkatLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	177
Matmuratova Nasiba Azatovna	
OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI	181
Pulaton Abdulla	
INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLiyALASHTIRISH ISTIQBOLLARI	185
Nazarov Aziz Avazovich	
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI	197
Omonova Nafisa Qahramon qizi	
MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION	200
Ahrorova Asila	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI	212
Tursunov Rasul Tairovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ	218
Эргашева Феруза Насруллаевна	
ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN	226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna	
THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY	231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI	238
Saodat Sadriddinova	
OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	243
Saida Xabibullayeva	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна	

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	252
Kudratova Iroda Turdibayevna	
QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI	257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich	
FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI	260
Sottarov Abduvali Umirqulovich	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O'RNI.....	266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Rahmanova Sitara Bahodir qizi	
SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLİYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH	283
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSİYALASH VA MUQOBIL MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA)	286
Maxamadiyev Turg'unboy Jumabayevich	
O'ZBEKISTONDA XO'JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH.....	292
Valijonov Akmaljon	
IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR	296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
O'ZBEKISTON MOLİYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLİYANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	303
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА	308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	311
Uralov Eliboy Omonovich	
INNOVATSION VA AN'ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI	316
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich	
EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH.....	320
Safarova Muxabbat Radjabovna	
IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O'SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI.....	331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLİYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O'TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQISH MASALALARI.....	339
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI	343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI	351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	357
Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich	
BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	362
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich	
SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	367
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov	
O'ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	373
Xasanova Naimaxon Akmal qizi	
SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	381
Jovlijeva Zuhra Chori qizi	
SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	386
Ibragimov Xaxid Taxirovich	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	395
Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнара Усмановна	
AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQRISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	401
Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich	
IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	409
Oripova Saodat Mirfotix qizi	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH.....	414
Xolboyeva farangiz xayrullojeva	
SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNI.....	419
To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna	
MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	424
Kalenov K.T.	
HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARG'IBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	428
Ergasheva Aziza	
NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY O'ZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI	436
Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li	
WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN'S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS	445
Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee	
O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASH YO'LLARI	454
Sattarov Abdusamat Umirqulovich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	459
Nasibboyev Fazliddin Sirojiddinovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI MONITORING QILISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF QILISH YO'LLARI	464
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
SIRKULYAR IQTISODIYOT — IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI	471
Hasanov Sh. Sh.	

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗА.....	482
Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи	
TEMIR YO'L SOHASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	488
Orifova Ximoyat Shovkat qizi	
O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBADAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	494
Raximova Dildora Mirzakasimovna	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SAHOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH	503
Kushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI BAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR VA GEOSTATISTIK USULLARNI TAKOMILLASHTIRISH: SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA	509
Sattorov Sanjar Abdumurodovich	
XODIMLARNI MOTIVATSIYA QILISH VA ULARNING ISH FAOLIYATIGA TA'SIRI: O'ZBEKISTONDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES MISOLIDA	518
Yuldashov Aziz	
RAQOBAT MUHITIDA AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BREND STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	522
Boboyev L. Kadrxo'ja Djuraxodjayevich	
XODIMLARNI O'QITISH, QAYTA TAYYORLASH VA ISHSIZLARNI KASBGA YO'NALTIRISHNING XORIJ TAJIRIBASI (GERMANIYA MISOLIDA).....	528
Sattorov Ramziddin Shovxiddin o'g'li	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY BARQARORLIGINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI	533
Yangiboyev Sardor Ernazar o'g'li	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQARISHINI RIVOJLANTIRISHDA CHIQINDISIZ VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOIYLLARINI QO'LLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	542
Nabiyeva Nilufar Olim qizi	
МАШИННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРОГНОЗИРОВАНИИ РЫНОЧНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ	548
Тен Марина Владимировна	
РОЛЬ, СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	555
Каюмова Гузель Иброхимхановна	
QURILISH KORXONALARIDA AKTIVLARNI TAN OLIISHNING XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	562
Yahyoyev To'liqin Ismatulla o'g'li	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK KORXONALARINI BOSHQARUV MEKANIZMLARI	566
Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi	
QURILISH KORXONALARIDA BOSHQARUV MUNOSABATLARI MAZMUNI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	572
Toshimov Azizbek Hakimovich	
RIVOJLANGAN MAMLUKATLARGA KOMPANIYALAR KAPITALINI MAKSIMALLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	576
Muradova Dildora Abdusalimovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARGA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHDA BAZEL III TALABLARI	581
Norova Nozima Nabiyevna	
ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ, МИРОВАЯ ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ	588
Алиева С.С.	

KORXONALARDA SOLIQ HISOBINI TASHKIL ETISH VA UNING BUXGALTERIYA HISOBI BILAN O'ZARO BOG'LIQLIGI	594
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
HUDUDIIY KORXONALARDA BIZNES JARAYONLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIIY BOSHQARUV MODEL VA TAMOIYILLARINING AHAMIYATI	599
Azimova Maxfuza Rashidovna	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА - ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА	604
Пирназаров Шоназар Махтовович	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI	608
Abdinazarov Suhrobbek Bekmurod o'g'li, Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	
SINGAPUR VA JANUBIIY KOREYADA BIZNES SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH	615
Nasriddinov Qobilbek Qurbonbekovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	620
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
LOYIHALARNI STRATEGIK REJALASHTIRISHDA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMLARI	625
Xamrayev Zuxritdin Abduraxmanovich	
LOYIHA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA LOYIHA JAMOASINING ROLI VA FUNKSIYALARI	629
Utemuratov Sadik Muratovich	
IQLIM O'ZGARISHI VA RESURLAR CHEKLANGANLIGI SHAROITIDA YASHIL TURIZM MODELLARINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TIZIMLI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANTIRISH	633
Rasulova Nigora Yusupovna	
ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРНЫХ РАЗЛИЧИЙ НА ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КОММУНИКАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ПОДХОД	637
Латипов Ашур Али Рустам угли, Хамидов Далер Дилшодович	
ADAM SMIT IQTISODIY G'OYALARI VA ULARNING ZAMONAVIIY IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI	641
Boymatov Xoliyor Qurbonovich	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	646
Baytanov O'ralboy Miraqul o'g'li	
SOCIAL PROTECTION SYSTEM OF THE POPULATION IN THE CONDITIONS OF A TRANSFORMATIONAL ECONOMY	651
M. Sh. Rakhimova	
SANOATNI YASHIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA, SIYOSIY MEKANIZMLAR VA O'ZBEKISTON UCHUN AMALIY XULOSALAR	655
To'qumbetov Og'abek Shavkat o'g'li, Ruziyeva Dilobar Isomjonovna	
TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA AHOLI FAROVONLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	661
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich	
IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF THE MAHALLA INSTITUTION IN THE TERRITORIAL GOVERNANCE SYSTEM: MODERNIZATION OF INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS	666
Mirbabayev Farrukh Atkhamovich	
AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASHDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARI TAHLILI	674
Xannarov Komiljon Karimovich	
INVESTITSIYA KO'CHMAS MULKI HISOBINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	681
Maxmudov Jamshed Ashrafovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ РАЗВИТИЯ ПАЛОМНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА	687
Навруз-Зода Бахтиёр Негматович, Мусаев Маликжон Кароматович	

TRANSFORMING UZBEKISTAN THROUGH DIGITALIZATION IN A GLOBALIZED WORLD.....	694
Narzullaeva Umidakhon Nodir qizi	
SUG'ORILADIGAN YERLARDA SUVDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	699
Elomonov Ro'zimurod Doniyor o'g'li, Abdug'aniyev Otabek Allajonovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННЫХ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ.....	704
Р. И. Хакимов	
TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIKNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHGA USLUBIY YONDOSHUVLAR	713
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINI BOSHQARISHDA SAMARADORLIK HOLATI TAHLILI	718
Kasimov Saidakmal Saidahrolovich	
BANKLARNING IJTIMOIIY ROLINI OSHIRISHDA YASHIL DEPOZITLARNING AHAMIYATI	722
Berdiyev Akram O'ktamovich	
CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI	728
Xikmetov Nodirbek Ikromovich	
AHOLI DAROMADLARI TENGSIZLIGINING SHAKLLANISHI, UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	735
Atayev Jaxongir Erkinovich	
KORXONALARDA DAROMAD VA XARAJATLAR BILAN BOG'LIQ MOLIIAVIY XATARLAR TASNIFI VA ULARNI AUDITDA ANIQLASH USULLARI.....	740
Mehriyev Sobit Sayim o'g'li, Dadarbayev Muzaffar Abduraxmanovich	
GREEN BONDS: ESSENCE, SIGNIFICANCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN UZBEKISTAN	746
Susanna S. Alieva	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	753
Marupov Qobil Komilovich	
МОДЕЛЬ ЧЕБОЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ БИЗНЕСА В РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ И СРАВНИТЕЛЬНО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	758
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Ризаева Зумрад Алишеровна	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIIYA FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISHDA SOLIQ PREFERENSIYALARINING ROLI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	762
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.	
AKSIZ SOLIG'INING BUDJET DAROMADLARI SHAKLLANISHIDAGI O'RNI VA MAZKUR SOLIQNI BUDJETGA UNDIRISH TARTIBINING TAHLILI	769
Nazarova Rushana Ravshan qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA XORIJIY INVESTITSIIYALARNING ROLI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA.....	774
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich	
HUDUDIIY INVESTITSION JOZIBADORLIKNI BAHOLASHNING OPTIMIZATSIYALANGAN METODOLOGIYASI: ASOSIIY KO'RSATKICHLARNING KO'P O'LCHOVLI TAHLILI.....	781
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna, Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ГЕРМАНИИ	788
Артикова Шохиди Ильясовна	
"YASHIL" TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA KORXONALAR MARKETING STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISHNING XUSUSIYATLARI	793
Rasulova Nigora Nematovna	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA ASOSIIY KAPITALGA INVESTITSIIYALARNI JALB QILISH YO'NALISHLARI	799
Sultanova Aziza Baxtiyar qizi	

KORXONALARDA INSON RESURLARINI BOSHQARISH ORQALI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	802
Aminova Shaxnoza Aziz qizi	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA ULARNI BAHOLASH USULLARI.....	807
Nazirova Sayyora Baxtiyorovna, Qulmamatova Barno Omonovna, Sharifova Nargiza Djurayevna	
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINI JORIY ETISHNING O'ZBEKISTON KORXONALARIDA MOLIYAVIY SHAFFOFLIKKA TA'SIRI	811
Murodova E'zoza Maqsud qizi	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI TA'MINOT ZANJIRINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: ISHLASH MEXANIZMI VA ALGORITMINI ISHLAB CHIQISH	816
Umarov Bobur Murtazoyevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI INVESTITSIYA FAOLLIGINI OSHIRISH ORQALI MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH	822
Abduxakimov Eldor Djaloliddinovich	
AGRAR SOHADA KADRLAR TAYYORLASHNI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY METODOLOGIK ASOSLARI	829
Boltayev Nurali Shiramatovich	
MAMLAKATIMIZ TURIZM SOHASI XIZMATLAR SIFATI BILAN BOG'LIQ IQTISODIY KO'RSATKICHLAR	838
Suyunov R. G'.	
ПРОБЛЕМЫ И ОГРАНИЧЕНИЯ В ГОРНОДОБЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН. ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ	844
Джулибеков Нурмат Каршибекович, Жулиева Гулноз Юлдашевна	
BIZNES JARAYONLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH ASOSLARI	849
Yoqubjanov Muminmirzo Nosirjon o'g'li, Erkinxojiyev Ismoiljon	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING ZAMONOVIIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI, AHAMIYATI VA UNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	853
Ernazarov Gulam Bekbaevich	
SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI	860
Mirzokirov Mirramizjon Mirxoshim o'g'li	
ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ	867
Урунова Мафтуна Гайратовна	
АНАЛИЗ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ЭКОНОМИКИ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ И ЕЁ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ	871
Некова Фатима Борисовна	
MINTAQA SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISHDA KLASSTERLASH VA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARINING AHAMIYATI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	876
Abdinazarov Xusan Shaymanovich	
TEMIR YO'L TRANSPORTI TIZIMINI BOSHQARISHDA ZAMONAVIY TASHKILIIY-IQTISODIY USULLARDAN FOYDALANISH	882
Kayumov Z.O.	
O'ZBEKISTONDA VALYUTA KURSINING SHAKLLANISHI VA UNING INFLATSIYA DARAJASIGA TA'SIRI MEXANIZMI	887
Matrizayev Zafar Gulimboy o'g'li, Viqorjon Bahriddinov Akbar o'g'li	
MEHNAT BOZORINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI.....	892
Soatmo'minova Zarnigor Olimjon qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING TURIZMDA MOHIYATI VA AHAMIYATI.....	897
Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li	
НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.....	901
Мирзаев Кулмамат Джанзакович	

ELEKTR UZILISHLARINING HUDUDIIY IQTISODIYOTGA TA'SIRI VA RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMLARI	906
Oltiboyeva Feruza Ulug'bek qizi	
DAVLAT TRANSPORT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYASINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	911
Uktamov Sarvar Atxam o'g'li	
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПОДДЕРЖКИ ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКИ В СТРАНАХ ЕС, США И ЯПОНИИ	915
Газизова Эльмира Хамидовна, Мелибаева Гульнора Ачиловна	
SANOATNI HUDUDIIY RIVOJLANTIRISHDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH OMILLARI	921
O'zmanov Ixtiyor Ibragim o'g'li	
SUG'URTA INSTITUTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	926
Sherov Sanjar Radjabovich	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI STRATEGIYALAR ASOSIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	932
Umurov Jasurbek Jamil o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA KASABA UYUSHMALARI FAOLIYATINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	936
Raxmonov Abduxalil Rasulovich	
INKLYUZIV TA'LIM XIZMATLARINING RAQAMLI EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHDA DAVLAT, OTM VA IT INFRATUZILMA INTEGRATSIYASI	940
Maxkamova Kamola	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BUDJETLASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH (ENERGETIKA KORXONALARI MISOLIDA)	944
Sobirov Shoyadbek Kurbonaliyevich	
UY-JOY QURILISHINI RIVOJLANISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	950
Usmanov Mirumar Abdulla o'g'li	
TIKUV-TRIKOTAJ MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRUVCHI KICHIK KORXONALARNING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI	956
Abduhamidov Abdurahmon Abdulatif o'g'li	
O'ZBEKISTONDA 2026–2030-YILLARGA MO'LJALLANGAN SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	963
Ismailov Timur Atabayevich	
SAVDO LIBERALIZATSIYASINING DAVLAT BUDJETI DAROMADLARI TARKIBIGA TA'SIRI	969
Sardorjon Maxmudov Sobirjon ug'li	
MAHALLIY BUDJETLAR MOLIYAVIY BARQARORLIGINING UY XO'JALIKLARI FAROVONLIGI VA HUDUDIIY IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRINI EMPIRIK TAHLIL QILISH	977
Safarmurodova Marjona To'raqulovna, Ollokulova Feruza Mansurovna	
FACTORS INFLUENCING THE FORMATION OF FINANCIAL SUSTAINABILITY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES: EVIDENCE FROM THE OIL AND GAS SECTOR	982
Ergashev Muhibbek Aslamovich	
O'ZBEKISTON MOLIYA BOZORIDA FIN TECH KOMPANIYALARI VA BANKLAR HAMKORLIGINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI	988
Rajabova Umida Umurzoqovna	
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЛОГОВЫХ ПРЕФЕРЕНЦИЙ И ЛЬГОТ В ОБЕСПЕЧЕНИИ РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ (НА ПРИМЕРЕ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ)	995
Отамуродова Дилдора Абдуқримовна	
THE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON INTERNATIONAL MARKETING: RESHAPING GLOBAL MARKET ENTRY STRATEGIES AND CONSUMER ENGAGEMENT	1001
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Ne'matullyev Bekmirzo Bozorboy o'g'li, Abdusalomov Samandar Azizbek o'g'li	

TARIXIY-MADANIY TURIZM XIZMATLARINI MINTAQADA RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIYA QILISH.....	1010
Erkayeva Barno Abduraximovna	

TARIXIY-MADANIY TURIZM XIZMATLARINI MINTAQADA RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIYA QILISH

Erkayeva Barno Abduraximovna

Qarshi davlat universiteti

mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston mintaqalarida tarixiy-madaniy meros obyektlari asosida turizm xizmatlarini rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Bunda madaniyat va turizm integratsiyasi, "uch mezonli barqarorlik" tamoyili hamda bozor mexanizmi yondashuvlari milliy sharoitga moslashtiriladi. Tadqiqot natijasida tarixiy-madaniy turizmni rivojlantirishning to'rt komponentli modeli — madaniy meros resurslari, davlat va xususiy sektor hamkorligi, nomoddiy madaniy meros hamda barqaror rivojlanish tizimi — ishlab chiqildi va uning mintaqaviy turizmni rivojlantirish hamda xizmatlar sifatini oshirishdagi ahamiyati asoslab berildi.

Kalit so'zlar: madaniy turizm, tarixiy-madaniy meros, turizm bozori, madaniyat va turizm integratsiyasi, barqaror rivojlanish, O'zbekiston, mintaqaviy turizm, turistik resurslar, nomoddiy madaniy meros.

Abstract. This article analyzes the issues of improving mechanisms for developing tourism services based on historical and cultural heritage sites in the regions of Uzbekistan. The study focuses on adapting the integration of culture and tourism, the "triple bottom line" sustainability principle, and market-based approaches to national conditions. As a result of the research, a four-component model for the development of historical and cultural tourism was developed, including cultural heritage resources, public-private partnership, intangible cultural heritage, and a sustainable development system. The study substantiates the importance of this model in enhancing regional tourism development and improving the quality of tourism services.

Key words: cultural tourism, historical and cultural heritage, tourism market, culture-tourism integration, sustainable development, Uzbekistan, regional tourism, tourism resources, intangible cultural heritage.

Аннотация. В данной статье анализируются вопросы совершенствования механизмов развития туристических услуг на основе объектов историко-культурного наследия в регионах Узбекистан. Особое внимание уделяется адаптации к национальным условиям подходов интеграции культуры и туризма, принципа устойчивого развития «трех измерений» (triple bottom line) и рыночных механизмов. В результате исследования разработана четырехкомпонентная модель развития историко-культурного туризма, включающая ресурсы культурного наследия, государственно-частное партнерство, нематериальное культурное наследие и систему устойчивого развития. Обоснована ее значимость для развития регионального туризма и повышения качества туристических услуг.

Ключевые слова: культурный туризм, историко-культурное наследие, туристический рынок, интеграция культуры и туризма, устойчивое развитие, Узбекистан, региональный туризм, туристические ресурсы, нематериальное культурное наследие.

KIRISH

Zamonaviy jahon iqtisodiyotida madaniy turizm muhim va jadal rivojlanayotgan sohalardan biriga aylangan. Tarixiy-madaniy meros obyektlarini ko'rish maqsadida amalga oshiriladigan sayohatlar bugungi kunda global turizm bozorining strategik yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. United Nations World Tourism Organization ma'lumotlariga ko'ra, xalqaro sayohatlarning qariyb 40 foizi madaniy motivatsiya asosida amalga oshiriladi [2].

O'zbekiston o'zining boy tarixiy-madaniy merosi — Samarqand, Buxoro, Xiva va Shahrisabz kabi Jahon merosi obyektlari bilan jahon turizm tizimida muhim o'rin egallaydi. 2023-yilda mamlakatga 6,9 million xorijiy turist tashrif buyurgan bo'lib, 2030-yilga borib ushbu ko'rsatkichni 15 millonga yetkazish rejalashtirilgan

[10]. Biroq mavjud salohiyatdan yanada samarali foydalanish uchun tarixiy-madaniy meros asosida turizm xizmatlarini rivojlantirishning institutsional va bozor mexanizmlarini yanada takomillashtirish zarur.

Mazkur sohaning dolzarbligi bir nechta omillar bilan izohlanadi. Avvalo, madaniy turizm boshqa turizm turlariga nisbatan yuqori qo'shimcha qiymat yaratadi. Shuningdek, u mahalliy aholi, hunarmandlar va madaniy muassasalar uchun barqaror daromad manbai hisoblanadi. Bundan tashqari, xalqaro tajriba madaniyat va turizm integratsiyasi shaharlar raqobatbardoshligini oshirish, ijtimoiy kapitalni rivojlantirish hamda milliy madaniy o'zlikni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi [1; 3].

Shu bilan birga, amaliyotda muhim masala kuzatilmoqda: ko'plab mamlakatlarda, jumladan O'zbekistonda ham, madaniyat va turizm sektorlari o'zaro yetarli darajada integratsiyalashmagan holda faoliyat yuritmoqda [8]. Ganski (2018) fikriga ko'ra, ushbu sohalar o'rtasidagi zaif aloqalar turistik xizmatlar sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi va mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanishni cheklaydi [2]. Liang va hammualliflar (2022) esa barqaror rivojlanish uchun madaniy va turizm sektorlarining chuqur integratsiyasi, nomoddiy madaniy meros elementlarini keng jalb etish hamda "uch mezonli barqarorlik" tamoyiliga amal qilish zarurligini ta'kidlaydilar [1].

Ushbu maqolaning maqsadi — O'zbekiston mintaqalarida tarixiy-madaniy turizm xizmatlarini rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan model va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Shu maqsadda xalqaro tajribalar, xususan, Xitoydagi Qingming ko'prigi tarixiy bloki tajribasi [1] hamda Yevropa madaniy turizm bozori mexanizmlari [2] tahlil qilinib, milliy sharoitga moslashtiriladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Madaniy turizm iqtisodiyoti sohasidagi ilmiy adabiyotlar so'nggi yillarda sezilarli darajada kengayib, chuqurlashib bormoqda. Ushbu tadqiqotlar madaniy turizmning iqtisodiy mohiyati, madaniyat va turizm integratsiyasi hamda tarixiy-madaniy meros asosida barqaror rivojlanish tamoyillarini yoritishga qaratilgan.

Ganski (2018) madaniy turizmni turizm xizmatlari bozorining muhim segmenti sifatida baholab, United Nations World Tourism Organization ta'rifiga ko'ra uni odamlarning doimiy yashash joyidan tashqarida madaniy meros obyektlari va xizmatlarini iste'mol qilish maqsadida amalga oshiriladigan sayohat sifatida izohlaydi [2]. Shu bilan birga, ushbu yondashuvning ayrim cheklovlari ham mavjud bo'lib, u asosan talab tomoniga urg'u beradi va taklif tizimini, ya'ni turistik mahsulotlar hamda xizmatlarni shakllantirish mexanizmlarini yetarlicha qamrab olmaydi.

Rizzo va Mingosa (2013) madaniy merosga asoslangan turizmni ko'p qirrali iqtisodiy hodisa sifatida tahlil qilib, uning bevosita, bilvosita va induksiyaalangan ta'sirlarini ajratib ko'rsatadi [3]. Ularning fikricha, madaniy turizm yaratadigan ish o'rinlarining katta qismi turizm, savdo va transport kabi sohalarda bilvosita shakllanadi. Vaughan (1984) esa madaniy meros va iqtisodiy ko'rsatkichlar, xususan, bandlik va daromad o'rtasidagi bog'liqlikni empirik jihatdan asoslab bergan [9]. Shuningdek, Hausner, Karwinska va Purchla (2013) madaniy sektorning iqtisodiy o'sishdagi rolini yoritib, madaniy merosni saqlash va undan foydalanishni "doiraviy qadriyat zanjiri" orqali tushuntiradi [6].

Madaniyat va turizm integratsiyasi masalasi zamonaviy tadqiqotlarda alohida ahamiyat kasb etadi. Liang va hammualliflar (2022) ushbu integratsiyani faqat iqtisodiy jarayon sifatida emas, balki insonparvarlik yondashuvi asosida ham ko'rib chiqadilar [1]. Ular tarixiy hududlarni rivojlantirishda iqtisodiy samaradorlik bilan bir qatorda ijtimoiy va ekologik omillarni ham hisobga olish zarurligini ta'kidlab, "uch mezonli barqarorlik" tamoyilini amaliyotga tatbiq etadilar. Shuningdek, mualliflar madaniyat va turizm o'rtasidagi munosabatlarni uzluksiz jarayon sifatida talqin qilib, eng samarali natija ushbu ikki sektor o'rtasidagi muvozanatli hamkorlik orqali yuzaga kelishini asoslaydi [1].

Ganski (2018) esa madaniyat va turizm o'rtasidagi hamkorlik "ijobiy doira" yoki "salbiy doira" shaklida rivojlanishi mumkinligini ko'rsatadi [2]. Birinchi holatda turizm daromadlari madaniy merosni saqlash va rivojlantirishga xizmat qiladi, ikkinchi holatda esa ortiqcha yuklama resurslarning yemirilishiga va turistik jozibadorlikning pasayishiga olib kelishi mumkin.

Barqaror rivojlanish va bozor mexanizmlari masalasida Rubinshteyn (2016) davlat va bozor o'rtasidagi muvozanatni muhim omil sifatida ko'rsatadi [5]. Ripkema (2006) esa tarixiy obyektlarga narx belgilash siyosatini tartibga solish zarurligini ta'kidlab, uni talabni boshqarish va madaniy merosni saqlashni moliyalashtirish vositasi sifatida ko'rib chiqadi [4]. Prybieha (2015) va Martynenko (2005) tadqiqotlarida esa tarixiy-madaniy merosning huquqiy muhofazasi va institutsional asoslarini takomillashtirish masalalari yoritilgan [7; 8].

Umuman olganda, tahlillar shuni ko'rsatadiki, madaniy turizmni samarali rivojlantirish uchun bir nechta asosiy shartlar muhim hisoblanadi: madaniy meros resurslaridan strategik foydalanish, madaniyat va turizm sektorlarining faol hamkorligi, nomoddiy madaniy elementlarni turistik mahsulotga aylantirish hamda iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik barqarorlik tamoyillariga rioya qilish. Aynan shu yondashuvlar mazkur tadqiqotda taklif etilayotgan strategik modelning asosini tashkil etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston katta turizm salohiyatiga ega mamlakatlardan biridir. UNESCO Jahon merosi ro'yxatiga kiritilgan 8 ta obyekt, jumladan Samarqand, Buxoro, Xiva va Shahrisabz mamlakatni jahon darajasidagi tarixiy-madaniy destinatsiyaga aylantiradi. 7 000 dan ortiq tarixiy yodgorliklar va arxeologik obidalar mavjudligi O'zbekistonning G'arbiy Osiyo madaniy meros xaritasidagi ahamiyatini yanada oshiradi [10].

Biroq, mavjud miqdoriy ko'rsatkichlar bilan bir qatorda sifat jihatidan ayrim masalalar ham mavjud. Amaliy kuzatuvlar va ilmiy adabiyotlar asosida quyidagi tizimli holatlar aniqlangan:

- Madaniyat va turizm sektorlari o'rtasida institutsional hamkorlik yetarli darajada shakllanmagan. Madaniy meros muassasalari va turizm operatorlari ko'pincha parallel faoliyat olib boradi. Ular o'rtasida o'zaro manfaatli hamkorlik mexanizmlarini rivojlantirish zarur. Ganski (2018) ta'kidlaganidek, turizm sanoatida madaniy resurslardan ham resurs, ham bozor segmenti sifatida samarali foydalanish muhimdir [2].

- Nomoddiy madaniy meros elementlaridan foydalanish darajasi hali ham yetarli emas. Ipak to'qish, chinnisozlik, naqshinkorlik, milliy taomlar, og'zaki ijod va musiqa kabi boy madaniy an'analar turistik mahsulot sifatida yanada faolroq rivojlantirilishi mumkin. Liang va hammualliflar (2022) ushbu elementlarni "bilimga asoslangan nomoddiy resurslar" sifatida baholab, ularni turizmni an'anaviy resurs bazasidan tashqariga olib chiquvchi muhim omil deb hisoblaydi [1].

- Bozor mexanizmlarini yanada takomillashtirish zarur. Xizmat ko'rsatish sohasida narx siyosati, raqobat muhiti va sifat standartlarini qo'llash bo'yicha qo'shimcha choralar talab etiladi. Ripkema (2006) ta'kidlaganidek, tarixiy meros obyektlarida narx siyosatini shakllantirish nafaqat daromad olish vositasi, balki barqaror talabni qo'llab-quvvatlash mexanizmi sifatida ham muhimdir [4].

- "Uch mezonli barqarorlik" tamoyillarining amaliy qo'llanilishi ham yanada kengaytirilishi lozim. Hozirgi kunda turizm rivojlanishi asosan iqtisodiy ko'rsatkichlarga — turistlar soni va daromadlarga — qaratilgan bo'lsa, ekologik va ijtimoiy omillarni ham kengroq hisobga olish maqsadga muvofiqdir.

Quyidagi 1-jadvalda O'zbekiston madaniy turizmining asosiy ko'rsatkichlari va 2030-yilga mo'ljallangan maqsadli ko'rsatkichlari keltiriladi.

1-jadval. O'zbekistonda madaniy turizm ko'rsatkichlari va rivojlanish maqsadlari¹

Ko'rsatkich	Qiymat (2023)	Maqsad (2030)
Xorijiy turistlar soni	6,9 million	15 million
Turizmning YAIMdagi ulushi	2,3%	5–6%
UNESCO Jahon merosi obyektlari	8 ta	Yangi 3+ obyekt ro'yxatga olish
Tarixiy meros asosidagi turistik mahsulotlar	Cheklangan	Ko'p qatlamli kompleks mahsulotlar
Madaniy-turistik klasterlar soni	2–3 (Samarqand, Buxoro, Xiva)	10+ mintaqaviy klaster

Liang va hammualliflarning (2022) tahliliy yondashuvidan ilhomlanib hamda uni O'zbekiston sharoitiga moslashtirgan holda, ushbu tadqiqotda tarixiy-madaniy turizm xizmatlarini rivojlantirishning to'rt komponentli strategik modeli taklif etiladi. Ushbu model to'rt asosiy elementning bir vaqtning o'zida va o'zaro bog'liq holda rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan.

Birinchi komponent — madaniy meros resurslari. Liang va hammualliflar (2022) Qingming ko'prigi tarixiy hududi misolida "madaniy merosning markaziy jalb etuvchi rolini to'liq namoyon qilish" zarurligini asoslab beradi [1]. O'zbekiston uchun bu nafaqat UNESCO ro'yxatiga kiritilgan obyektlardan, balki kamroq tanilgan, biroq muhim tarixiy va madaniy salohiyatga ega hududlardan ham samarali foydalanishni anglatadi. Jumladan, Farg'ona vodiysi hunarmandchiligi, Qoraqalpog'iston me'moriy merosi va Surxondaryodagi qadimiy topilmalar hali to'liq turistik mahsulot sifatida shakllantirilmagan.

Ikkinchi komponent — ikki sektor hamkorligi. Ganski (2018) ta'kidlaganidek, madaniy meros muassasalari va turizm sanoati ko'pincha parallel faoliyat yuritadi hamda ular o'rtasidagi muloqot yetarli darajada shakllanmagan [2]. Liang va hammualliflar (2022) ushbu munosabatni uzluksiz hamkorlik tizimi sifatida tavsiflab, to'liq hamkorlikdan tortib parallel faoliyatgacha bo'lgan turli shakllarni ajratib ko'rsatadi [1]. O'zbekiston uchun eng maqbul model — madaniyat sektori mazmun va mavzuni belgilashi, turizm sektori esa marketing, xizmat ko'rsatish va sayyohlarni jalb qilishni ta'minlaydigan o'zaro to'ldiruvchi hamkorlik modelidir.

Uchinchi komponent — nomoddiy madaniy elementlar. Liang va hammualliflar (2022) ta'kidlashicha, madaniy elementlar insonlarning "yangilik izlash, farqlanish, baxt va bilimga intilish" kabi psixologik ehtiyojlarini

1 Muallif tomonidan tayyorlangan

qondiradi, shu sababli ular an'anaviy turizm rivojlanishining yangi bosqichini shakllantirishi mumkin [1]. O'zbekistonda ipakchilik, zardo'zlik, kulolchilik, milliy oshxona madaniyati, baxshichilik va bastakorlik an'analari kabi nomoddiy meros unsurlari katta turistik salohiyatga ega bo'lib, ularni turistik mahsulot sifatida rivojlantirish muhim hisoblanadi.

To'rtinchi komponent — “uch mezonli barqarorlik” tizimi. Ganski (2018) madaniy turizmning barqaror rivojlanishini “qabul qilish quvvati” tushunchasi orqali tavsiflaydi, ya'ni hududda insoniy va iqtisodiy faoliyatning shunday darajasi bo'lishi kerakki, u madaniy merosning saqlanishiga, tashrif sifati va mahalliy hamjamiyat manfaatlariga salbiy ta'sir ko'rsatmasin [2]. Ushbu yondashuv iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik barqarorlikni o'zaro muvozanatda rivojlantirishni talab qiladi (2-jadval).

2-jadval. O'zbekistonda tarixiy-madaniy turizm xizmatlarini rivojlantirish strategik matritsasi²

Komponent	Hozirgi holat	Muammo	Tavsiya
Madaniy meros resurslari	8 ta UNESCO obyekti, 7000+ tarixiy monument, kam tijoratlashtirish	Turizm va madaniyat sektorlari o'rtasida zaif hamkorlik	Kompleks sheriklik modelini joriy etish
Bozor mexanizmi	Narx shakllanishi tartibsiz, xizmat sifati past	Raqobat muhitining yetarli rivojlanmaganligi	Narx differensiyasi va sifat standarti tizimi
Nomoddiy madaniy elementlar	Hunarmandchilik, musiqa, oshpazlik madaniyati kam turistik mahsulotga aylangan	Turizm sektori tomonidan e'tiborsizlik	Nomoddiy merosni turistik mahsulot sifatida rivojlantirish dasturi
Barqarorlik (uch tubidan chiziq)	Iqtisodiy o'sish ustivor, ekologik va ijtimoiy jihatlar e'tiborga olinmaydi	Yuklama sig'iminin nazorat etilmasligi	Triple Bottom Line tamoyilini strategik rejalashtirish asosiga kiritish

Ganski (2018) madaniy turizm bozor mexanizmida narxning ahamiyatini alohida ta'kidlab, uni talab darajasini boshqarish va madaniy merosni saqlash uchun mablag' shakllantirish vositasi sifatida tavsiflaydi [2]. Ripkema (2006) esa meros obyektlariga kirish narxini ikki maqsadda qo'llashni tavsiya etadi: birinchidan, barqaror talab darajasini ta'minlash, ikkinchidan, saqlash va rivojlantirish uchun zarur mablag'larni shakllantirish [4]. Ushbu yondashuv O'zbekiston uchun ham amaliy ahamiyatga ega.

O'zbekiston sharoitida bozor mexanizmi modeli quyidagi uch darajada faoliyat yuritishi maqsadga muvofiq:

– Mikro daraja — obyekt darajasida: har bir yirik tarixiy-madaniy meros obyekti uchun alohida narx siyosati, sifat standartlari va xizmat ko'rsatish protokollari ishlab chiqilishi zarur. Picasso Museum tajribasi shuni ko'rsatadiki, innovatsion narx siyosati bir vaqtning o'zida ham xizmat sifatini saqlashga, ham keng jamoatchilik uchun ochiqlikni ta'minlashga xizmat qilishi mumkin [2].

– Mezo daraja — klaster darajasida: Samarqand, Buxoro va Xiva kabi tarixiy shaharlardan iborat hududlar yagona madaniy-turistik klaster sifatida rejalashtirilishi va boshqarilishi lozim. Ganski (2018) ta'kidlaganidek, meros va turizm sektori manfaatdor tomonlarining samarali hamkorligini ta'minlash uchun muloqot va muzokara mexanizmlari rivojlantirilishi kerak [2].

– Makro daraja — milliy va mintaqaviy daraja: Liang va hammualliflar (2022) ta'kidlaganidek, “resurslar — mahsulotlar — qayta tiklanadigan resurslar” tamoyiliga asoslangan iqtisodiy qayta aloqa siklini shakllantirish zarur [1]. Milliy brendlash siyosati, xalqaro marketing strategiyalari hamda UNESCO bilan hamkorlik makro darajadagi bozor mexanizmini to'ldiradi.

Liang va hammualliflar (2022) COVID-19 pandemicning tarixiy hududlar barqaror rivojlanishiga ta'sirini tahlil qilib, iqtisodiy omillar bilan bir qatorda psixologik va ma'naviy jihatlarni ham “insonparvarlik burilishi” konsepsiyasi doirasida ko'rib chiqadi [1]. Mualliflarning muhim xulosasiga ko'ra, shaharlarda madaniy elementlarni iqtisodiy rivojlanish jarayoniga integratsiya qilish “aholining psixologik ehtiyojlarini qondirishning muhim manbai” bo'lib xizmat qiladi.

Bu holat O'zbekiston uchun ham nihoyatda dolzarbdir. Zamonaviy global tendensiyalar, jumladan postpandemik tiklanish jarayoni, yoshlarning milliy o'zlikni anglashga bo'lgan ehtiyoji hamda shahar aholisi farovonligini oshirish zarurati sharoitida tarixiy-madaniy meros obyektlari atrofida shakllangan turizm xizmatlari nafaqat iqtisodiy mahsulot, balki jamiyatning ijtimoiy kapitalini mustahkamlash va ma'naviy farovonligini oshirish vositasi sifatida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston mintaqalaridagi tarixiy shaharlarning yaxshi saqlanib qolgan tarixiy-madaniy muhiti muhim ustunliklardan biri hisoblanadi.

2 Muallif tomonidan tayyorlangan

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu maqolada O'zbekiston mintaqalarida tarixiy-madaniy turizm xizmatlarini rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilinib, to'rt komponentli strategik model ishlab chiqildi. Xalqaro tajriba, xususan Liang va hammualliflar (2022) hamda Ganski (2018) tadqiqotlari asosida O'zbekiston sharoitiga mos ilmiy xulosalar shakllantirildi.

Birinchidan, madaniy turizmning barqaror rivojlanishi madaniyat va turizm sektorlarining real integratsiyasiga bog'liq bo'lib, ularning "kontinum" asosidagi hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Bunda madaniy mazmuni shakllantirish madaniyat sektori zimmasiga, marketing va sayyohlarni jalb qilish esa turizm sektori zimmasiga yuklatilishi maqsadga muvofiqdir. Hozirgi kunda ushbu sektorlar ko'proq parallel faoliyat yuritmoqda, bu esa institutsional hamkorlikni yanada kuchaytirishni talab etadi.

Ikkinchidan, nomoddiy madaniy meros — hunarmandchilik, milliy oshxona, musiqa va og'zaki ijod namunalari — turizm mahsuloti sifatida yetarli darajada rivojlantirilmagan. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, ushbu elementlar turistlarning madaniy va hissiy ehtiyojlarini qondirishda muhim rol o'ynaydi. Shu sababli, ularni turistik mahsulotlar tizimiga kengroq jalb etish zarur.

Uchinchidan, tarixiy meros obyektlarida narx siyosati va bozor mexanizmlari talabni boshqarish hamda saqlash xarajatlarini qoplash funksiyalarini bajarishi lozim. Narxlar obyektlarning yuklama sig'imi va tarixiy ahamiyatiga qarab differensial yondashuv asosida belgilanishi kerak. Bu esa ortiqcha yuklama va resurslarning yemirilish xavfini kamaytirishga xizmat qiladi.

To'rtinchidan, "uch mezonli barqarorlik" tamoyili, ya'ni iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik barqarorlikni birgalikda ta'minlash, mintaqaviy turizmni rejalashtirishning asosiy mezoniga aylanishi zarur. Faqat iqtisodiy yondashuvga tayanish uzoq muddatda madaniy meros obyektlarining jozibadorligi pasayishiga olib kelishi mumkin.

Amaliy jihatdan madaniyat va turizm sohalari o'rtasida institutsional hamkorlikni kuchaytirish, mintaqaviy madaniy-turistik klasterlarni rivojlantirish, yuklama sig'imi monitoringi tizimini joriy etish hamda nomoddiy madaniy meros asosida maxsus turistik mahsulotlar yaratish tavsiya etiladi. Jumladan, Samarqand, Buxoro va Xiva kabi tarixiy hududlarni yagona madaniy-turistik klaster sifatida rivojlantirish katta samara berishi mumkin.

Mazkur tadqiqot asosan makro darajadagi tahlilga asoslanganligi sababli, kelgusida alohida hududlar misolida empirik tadqiqotlar o'tkazish, shuningdek xalqaro qiyosiy tahlillarni kengaytirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Liang, F., Pan, Y., Gu, M., Liu, Y., & Lei, L. (2022). Research on the paths and strategies of the integrated development of culture and tourism industry in urban historical blocks. *Frontiers in Public Health*, 10, 1016801. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.1016801>
2. Ganski, U. (2018). Market mechanism of tourist development of historical and cultural heritage in the system of travel industry. *The Economic Discourse: International Scientific Journal*, 2, 33–41.
3. Rizzo, I., & Mingosa, A. (2013). *Handbook on the Economics of Cultural Heritage*. Northampton: Edward Elgar Publishing Inc.
4. Ripkema, D. (2006). *Ekonomika istoricheskogo naslediya [Economics of Historical Heritage]*. Moscow: Building Media Group.
5. Rubinshteyn, A. Ya. (Ed.). (2016). *Aktualnyye problemy ekonomiki kulturnogo naslediya [Current Problems of the Economics of Cultural Heritage]*. Moscow: Gosudarstvennyi institut iskusstvoznaniya.
6. Hausner, J., Karwinska, A., & Purchla, J. (Eds.). (2013). *Kultura a rozwoj [Culture and Development]*. Warsaw: Narodowe Centrum Kultury.
7. Prybieha, L. (2015). *Arkhitektura spadshchyna Ukrainy: pamiatkookhoronnyi aspekt [Architectural Heritage of Ukraine: The Aspect of Protection]*. Kyiv: Instytut kulturolohiyi NAM Ukrayiny.
8. Martynenko, I. E. (2005). *Pravovoy status, okhrana i vosstanovleniye istoriko-kulturnogo naslediya [Legal Status, Protection and Restoration of Historical and Cultural Heritage]*. Grodno: GrSU.
9. Vaughan, D. R. (1984). The Cultural Heritage: An Approach to Analyzing Income and Employment Effects. *Journal of Cultural Economics*, 2, 1–36.
10. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2024). *Turizm statistikasi*. <https://stat.uz> [murojaat sanasi: 2025-yil 1-yanvar].
11. United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2023). *Tourism and Culture Synergies*. Madrid: UNWTO.
12. UNESCO. (2023). *World Heritage List*. <https://whc.unesco.org> [murojaat sanasi: 2025-yil 1-yanvar].
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi PF-5611-son Farmoni. "O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini jadal rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida".
14. Erkayeva, B., & Ramziddin, K. (2025). Ways to Develop Sustainable Tourism Based on Clustering Ecological Areas of Kashkadarya Region. *Academic Journal of Digital Economics and Stability*, 38(3), 335–342. <https://doi.org/10.51699/economics.v38i3.633>
15. Erkayeva, B., & Xushvaqtov, R. (2025). Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi. *Green Economy and Development*, 3(5). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15493727>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
